

AVRUPA BİRLİĞİ ADLİ İŞBİRLİĞİ BİRİMİ (EUROJUST): GELİŞİM VE PERSPEKTİFLER

Mehmet ÖZCAN*

Özet**

Avrupa Birliği'nde sınır-aşan örgütlü suçlar ile mücadele Tampere Zirvesi ve 11 Eylül saldırılarından sonra yeni bir döneme girmiştir. Üye Ülkeler arasında sınır kontrollerinin kaldırılması, bu suçlar ile mücadeleyi artık Avrupa Birliği (AB) düzleminde ele almayı zorunlu bir hale getirmiştir. Bu süreçte Europol gibi mevcut yapılar güçlendirilirken diğer taraftan da yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Eurojust bu kurumlardan biri olarak göze çarpan en önemli kurumların başında gelmektedir. Eurojust temelde iki ya da daha çok üye Ülkeyi ilgilendiren suçlarda, bu Ülkelerin adli makamları arasında cezai konularda işbirliğini geliştirmek üzere kurulmuştur. Her üye Ülkeden gelen temsilcilerin oluşturduğu bu birim sayesinde AB, örgütlü suçlar ile mücadelede yargısal işbirliğini daha da güçlendirecektir.

Giriş

Avrupa Birliği, genişlemeyle birlikte iç güvenlik alanında ciddi sorunları da bünyesine dahil etmesi kaçınılmaz bir olgu olarak karşısında bulmuştur. Özellikle Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Birliğe katılma süreçleri ile birlikte artış gösteren bu sorun, organize suç örgütlerinin AB coğrafyasında serbestçe dolaşmaları, bunun karşısında güvenlik güçlerinin, yetkilerinin ulusal sınırları aşamaması nedeniyle ciddi sorunlar yaratmıştır. Sınır-aşan suçlar ile mücadele ancak aynı şekilde yanıt verilerek, suçla mücadele

* Yrd. Doç. Dr., Polis Akademisi Öğretim Üyesi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Avrupa Birliği Araştırmaları Merkezi Başkanı

** For the summary in English, see the end page of the article.

birimleri olan polis, gümrük ve adli birimler arasında sınır-aşan işbirliğini güçlendirilerek önenebilir.

Amsterdam Antlaşması ve 1999 Tampere Zirvesi, suçlar özellikle organize suçlar ile mücadelede AB için bir dönüm noktasıdır. Amsterdam Antlaşması ile Özgürlük Adalet ve Güvenlik alanının tesis edilmesi Birliğin temel amaçlarından biri haline gelmiştir. Ancak Özgürlük Adalet ve Güvenlik alanının tesis edilmesi bireylerin güvenliğinin, özellikle örgütlü suç gruplarından kaynaklanan tehdidin ortadan kaldırılması olmaksızın gerçekleştirilemez. Bunun için ise, en azından üye Ülkeler arasında cezai alanda daha etkin bir işbirliği olmazsa olmaz bir gereksinimdir. Ancak üye Ülkeler arasında özellikle egemenlik kaygıları nedeniyle istenilen düzeyde bir işbirliği uzun süre gerçekleştirilememiştir.

Tampere Zirvesi'nde ise Birlik, bu suçlar ile mücadelede üye Ülkelerin savcılarını, polis güçleri ya da eşit statüdeki güçlerinden oluşacak bir adli işbirliği birimi kurulmasını öngörmüştür. Bu birim, üye Ülkelerin savcılık makamları arasında işbirliğini artırarak cezai konularda soruşturma ve kovuşturmanın işbirliği içinde yapılmasına yardım edecektir. Bu sayede AB düzeyinde sınır-aşan suçlar ile mücadelede daha etkin bir çalışma yürütülebilecektir.

Ancak Tampere Zirvesi'nde alınan kararlar önemli hedefler koymakla birlikte bu hedeflerin gerçekleştirilmesi konusunda hızlı adımlar atılamamıştır. Yavaş seyreden bu süreç 11 Eylül saldırılarının etkisiyle hızlanmış ve bir taraftan AB ülkelerinin ulusal adli makamları arasında işbirliğini artırırken diğer taraftan bir takım yeni kurumsal yapılanmalara gidilmiştir. Bu yapılanmaların başında Avrupa Adli İşbirliği Birimi (Eurojust¹) gelmektedir. Eurojust'ın çalışmaları sayesinde cezai konularda işbirliğinin sağlanması adına, en azından ortak bir zeminin hazırlanması, gelecek yıllarda bu zemin üzerinde daha etkin ortaklıkların ortaya çıkmasını sağlayacak olması nedeniyle çok önemli bir gelişme olmuştur. Ancak Eurojust'ın yetkileri açısından hükümetlerarası modelin seçilmesi bu alanda daha etkin işbirliğini arzu edenleri hiç te memnun etmemiştir. Zira üye Ülkelerin Eurojust ile işbirliği yapma konusunda geniş bir takdir hakkı vardır. Bu nedenle etkin bir işbirliğinin sağlanması üye Ülkelerin arzu ve isteklerine bağlıdır.

Bu çalışmada AB'de örgütlü suçlar ile mücadele ve cezai konularda işbirliği sürecinin önemli yapıtaşlarından biri olan Eurojust incelenecektir.

Üç bölümden oluşan bu çalışmada öncelikle AB’de adli ve cezai alanlarda işbirliğinin ortaya çıkışı ve AB Antlaşması’nda yer alan normatif düzenlemelere (I) yer verilecektir. Ardından Eurojust’ın kuruluş süreci, yapısı ve işleyişi (II), son olarak da Avrupa Birliği için bir Anayasa oluşturan Antlaşma (Anayasa) ile Eurojust ve Avrupa Savcılığı konusunda yaşanan gelişmeler (III) incelenecektir.

I- AB’de Adli ve Cezai Alanlarda İşbirliğinin Ortaya Çıkışı Ve Avrupa Birliği Antlaşmasında Yer Alan Düzenlemeler

Avrupa’da II. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan suç ve suçlu ile mücadele ve cezai konularda işbirliği çalışmaları AET/AB bünyesinde, değil Avrupa Konseyi bünyesinde yapılmıştır. Ancak AET/AB 1980’li yıllar ile birlikte yavaş yavaş bu alanda işbirliği sürecini artırmaya başlamıştır. Fakat bunlar mevcut Avrupa Konvansiyon’larının eki ya da tamamlayıcı nitelikteki çalışmalardan ibaretti. AET’ye üye ülkeler, Avrupa Konseyi bünyesindeki işbirliği çalışmalarından daha yakın işbirliğini arzulamaktaydı. Bu amaçla üye ülkeler Avrupa Siyasi İşbirliği (ASİ) çerçevesinde bir takım anlaşmalar imzalamışlardır.² Ancak ASİ çerçevesinde yapılan bu çalışmalar hükümetlerarası düzeyden öte gidememiş ve arzulanan ölçüde yakın işbirliğini doğurmamıştır. Avrupa Birliği’ni kuran Maastricht Antlaşması ile ortaya çıkan üç sütunlu yapı cezai alanda işbirliğinin geliştirilmesi için gerekli olan yasal altyapısının kurulmasını sağlamıştır.

Amsterdam Antlaşması ile bir adım daha atılmış ve yapılan değişiklikler ile cezai konularda işbirliği, AB’nin temel amaçlarından biri haline gelmiştir. Gerçekten de ABA’nın 2. maddesinin 4. bendine göre Birliğin temel amaçlarından biri: “...içinde kişilerin serbest dolaşımının, dış sınırların kontrolüne, sığınma, göç ve suçu önleme ve mücadelesine ilişkin uygun önlemler ile birlikte temin edildiği, bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı olarak korumak ve geliştirmek olarak belirlenmiştir.

ABA’nın 29. maddesi de paralel bir şekilde; *Avrupa Topluluğu’nun yetkilerine zarar vermeksizin Birliğin amacı, üye devletler arasında cezai konularda polisiye ve adli işbirliği alanlarında ortak eylem geliştirmek ... vatandaşlara bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı içinde yüksek seviyeli güvenlik sağlamak* ifadeleriyle genel olarak Avrupa yargı alanı olarak adlandırılan bu sürecin hukuksal altyapısını hazırlamıştır.³

2000 yılında Nice'te yapılan Hükümetlerarası Konferans'ta (HAK) Avrupa'da adli alanda daha yakın işbirliğini artırmak amacıyla iki öneri getirilmiştir. Komisyon tarafından yapılan bu tekliflerin birincisi, AT Antlaşması ile ilgili dolandırıcılık suçlarına karşı Avrupa Savcılığı (European Public Prosecutor)⁴ kurumunun kurulması, diğeri ise AB Antlaşması ile ilgili olarak belirli suçlar ile sınırlı olmak kaydıyla Avrupa Adli İşbirliği Birimi (Eurojust) kurulması teklifleriydi. Ancak HAK'ta bu tekliflerden sadece ikincisi yani Eurojust kabul edildi ve AB Antlaşmasının 29 ve 31. maddelerine ilave edildi.⁵

29. madde suçla mücadelede yukarıda belirtilen amaçlara ulaşabilmek için özellikle terörizm, insan kaçakçılığı, çocuklara karşı suçlar, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı silah kaçakçılığı, yozlaşma ve dolandırıcılık gibi organize ve diğer suçları önlemek ve mücadele etmek amacıyla bir takım yeni işbirliği alanlarını düzenlemiştir. 29. maddenin 2. fıkrasının 2. tiresi: (ABA'nın) 31. ve 32. maddelerine uygun olarak üye ülkelerin adli ve diğer yetkili makamlar arasında, Avrupa Adli İşbirliği Birimi Eurojust aracılığıyla tesis edilen işbirliği dahil olmak üzere, daha yakın işbirliği öngörmektedir.

Nice Antlaşması ile değiştirilmiş şekliyle ABA'nın 31. maddesi cezai konularda adli işbirliğine ilişkin ortak eylemi düzenlemektedir. Bu maddenin 1. bendinin a alt paragrafına göre;

1. Cezai konularda adli işbirliğine ilişkin ortak eylem:

a. Usule ve kararların uygulanmasına ilişkin olarak Üye Devletlerin yetkili bakanlıkları ile adli ya da eşdeğer yetkilileri arasındaki işbirliğini, gerekli görülmesi halinde Eurojust aracılığıyla tesis edilen işbirliği de dahil olmak üzere kolaylaştırmayı ve hızlandırmayı kapsayacaktır.

Nice Antlaşması Eurojust'a kurumsal bir zemin hazırlamıştır. Nice Antlaşması ile ABA'nın 31. maddesine yeni bir bölüm eklenmiştir. Bu bentte Eurojust aracılığıyla tesis edilen işbirliğini Konsey'in nasıl teşvik edeceği düzenlenmiştir. Buna göre;

2. Konsey, Eurojust aracılığıyla tesis edilen işbirliğini aşağıdaki şekilde teşvik eder;

a. üye Devletlerin kovuşturmadan sorumlu yetkili ulusal birimleri arasındaki iyi bir işbirliğine katkıda bulunmak için Eurojust'a yetki vermek,

b. ciddi sınır ötesi suçlar, özellikle organize suçlara ilişkin cezai soruşturmalara yönelik, Europol tarafından gerçekleştirilen analizleri de dikkate alarak Eurojust'ın yardımını artırmak,

c. özellikle istinabenin yapılması ve suçluların iadesi isteminin uygulanmasının basitleştirilmesi amacıyla, Eurojust ile Avrupa Yargısal Ağı⁶ arasında sıkı bir işbirliğinin kurulmasını kolaylaştırmak.

Yukarıdaki düzenlemelerde görüldüğü gibi, Eurojust sayesinde üye ülkeler arasında cezai alanda yargısal işbirliği artırılacak ve bu sayede sınır-aşan suçlular daha hızlı şekilde tutuklanarak yargı önüne çıkarılacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki bu Birim'im amacı üye ülkelerin yasal düzenlemelerini uyumlaştırmak olmadığı gibi yeni ortak bir ceza usul sistemi de oluşturmak değildir. Amaç, üye Ülkelerin bu suçlar ile mücadelede daha etkin işbirliğini gerçekleştirmek ve aralarında sağlam bir iletişim zemini oluşturmaktır.⁷

Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması Taslağını hazırlayan Konvensiyon'un İçişleri ve Adalet alanının hazırlanmasından sorumlu X Çalışma Grubu Nice Antlaşması ile eklenen bu ifadelerin daha kısa ve özlu şekilde Anayasa'da yer almasını ve Eurojust'a daha geniş operasyonel yetkiler verilmesini teklif etmiştir.⁸ Bu teklif aşağıda görüldüğü gibi Anayasa'da belirli ölçütlerde yer bulmuştur.

II- Eurojust'ın Kuruluş Süreci, Yapısı Ve İşleyişi

A- Eurojust'ın Kuruluş Süreci

1- Eurojust'ın Kuruluşu

Üye Ülkeler arasında sınırlarda kontrolün kaldırılması bireylerin serbest dolaşımının sağlanmasında yaşamsal bir öneme sahiptir. Ancak bu kontrollerin olmaması aynı zamanda suçluların özellikle örgütlü şekilde suç işleyen grupların da serbestçe dolaşımını sağlamıştır. Coğrafi olarak birçok üye Ülkenin küçük olması suç işleyen bu grupların gün içinde ülke değiştirmesini ciddi şekilde kolaylaştırmaktadır. Bir örgütlü suç grubu üyelerinin birden çok üye Ülkede yerleşerek suç faaliyetlerini aynı ülkede gibi kolayca gerçekleştirmesi bu suçlar ile mücadeleyi önemli şekilde zorlaştırmaktadır. Bu suçlular ile mücadele edecek suçla mücadele birimleri ise birçok açıdan çeşitli engeller ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu engellerin başında ise yasal işbirliğinde ortaya çıkan nedenler yatmaktadır. Örgütlü suç

grubu üyeleri bir üye Ülkede suç işledikten sonra çok kısa bir sürede bir diğer üye Ülkeye geçebilmektedirler. Ama suçla mücadele birimleri bu hızda hareket edememekte, suçluların geçmiş olduğu üye Ülke yetkili makamları ile hızlı bir temas kursalar bile bürokratik işlemler ve suçluların geçtiği üye Ülke makamlarının takibi devralması ya da sıcak takip yapabilmesi için belirli bir zamanın kaybedilmesine neden olmaktadır. Ayrıca suçla mücadele eden birimlerin bağlı oldukları farklı yasal sistemleri nedeniyle de işbirliğinde belirli gecikmeler ve zorluklar ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de 25 üye devlette şu an itibarıyla 27 farklı yasal sistem mevcuttur. Bu farklılıklar içinde işbirliğinin istenilen düzeye erişmesi mümkün değildir. Öte yandan üye Ülkeler arasında mevcut uluslararası Antlaşmalar çerçevesinde varolan özellikle karşılıklı adli yardım ve sınırdışı etmeye yönelik işbirliği zemini hem uzun zaman almakta hem de kesin sonuçlar vermemektedir.⁹

Bilindiği gibi Tampere Zirvesi, AB içinde özellikle örgütlü suçların oluşturduğu iç güvenlik tehdidine karşı mücadelede en önemli kilometre taşlarından birisidir. Tampere Zirvesi sonuçlarınının 46. maddesi hükümleri uyarınca AB bünyesinde örgütlü suçlar ile daha etkin mücadele edebilmek için Avrupa Adli İşbirliği Birimi'nin kurulması konusunda uzlaşıya varılmıştır. Zirve Sonuç Bildirgesinde Eurojust'ın kurulması şu ifadeler ile belirtilmiştir: *“Ciddi örgütlü suçlar ile mücadeleyi güçlendirmek için Avrupa Konseyi, her üye ülke tarafından kendi hukuk sistemlerine uygun olarak seçilen ulusal savcılardan, sulh ceza hakimlerinden, polis ya da aynı görevi yapan diğer yetkililerden oluşan bir birim (EUROJUST) kurulması üzerinde uzlaşıya varmıştır. EUROJUST, ulusal savcılık birimlerinin arasında tam işbirliğini kolaylaştırmak ve örgütlü suçlar ile ilgili davalarda Europol'ün analizlerine dayanarak ceza kovuşturmasını desteklemek ayrıca özellikle istinabe müzakeresinin işleyişini basitleştirmek için Avrupa Yargı Ağı ile yakın işbirliği gerçekleştirmek ile görevlendirilmiştir. Avrupa Konseyi, Konsey'den 2001 sonuna kadar gerekli yasal düzenlemeleri kabul etmesini talep eder”*.¹⁰

Avrupa Konseyi'nin aldığı bu karar üzerine Eurojust'ın kuruluşu ile ilgili olarak farklı bir yöntem izlenerek üç ayrı girişim başlatılmıştır. Önce Eurojust projesinin Tampere ajandasına alınmasında etkin bir rol oynayan Almanya tarafından hazırlanan ve Eurojust'ın görevlerini ve yapısını düzenleyen “Eurojust Heyeti” kurulması teklifi¹¹ Konsey Genel Sekreterliğine sunulmuştur. Bu Heyet henüz ABD'de ikiz kulelere saldırı yapılmadan 13 Haziran 2001 tarihinde El-Kaide terör örgütü ile ilgili olarak

bir toplantı yapmıştır. 20 Eylül 2001 tarihinde yani 11 Eylül saldırısının hemen ardından yapılan İçişleri ve Adalet Konseyi'nde Eurojust'ın kurulmasına öncelikle gereksinim olduğu kararı alınmıştır.¹² Eurojust Heyeti'nin kurulmasının ardından 2000-2001 yılları arasında Dönem başkanlıklarını yürüten dört üye Ülke tarafından (Portekiz, Fransa, İsveç ve Belçika) ortak olarak iki aşamalı bir öneri yapılmıştır.¹³ Birinci aşamada "Geçiçi Adli İşbirliği Birimi" kurulacak sonrasında ise ciddi nitelikli örgütlü suçlar ile mücadeleyi güçlendirmeyi amaçlayan Eurojust kurulacaktır. Eurojust'ın yapısı, görevi ve işleyişi bu son öneri tarafından düzenlenmiştir.

Dört ülke tarafından sunulan teklif ile Almanya'nın sunduğu teklif arasında ciddi farklılıklar vardır. Bu farklılıkların en önemlisi ise, Almanya'nın önerisinde Eurojust'ın yapısı üye Ülkelerin yetkili makamları arasında bilgi alışverişini sağlayacak irtibat görevlilerden oluşmaktaydı. Operasyonel yetkiler yoktu. Ama kabul edilen dört üye Ülkenin teklifinde Eurojust, aşağıda görüleceği gibi operasyonel anlamda yetkileri ile de donatılmıştır.¹⁴

Dikkat edilirse Eurojust'ın kurulması süreci de Europol gibi aşamalı olarak gerçekleşmiştir. Europol kurulmadan önce Avrupa Uyuşturucu Birimi (European Drug Unit) bir süre görev yapmış ardından bu görev ve yetkiler Europol'e devredilerek bu birimin varlığı sona erdirilmiştir. Eurojust'ın kurulması da aynı şekilde aşamalı şekilde olmuş¹⁵ ve Geçiçi Birim, Eurojust'ın kurulmasına kadar geçen sürede faaliyet göstermiştir. Konsey'in ABA 36. madde Komitesi'nin tutanaklarına göre her iki teklifin de amacı: "Öncelikle mevcut yargısal işbirliğini artırmak, farklılıkları ortadan kaldırmak ve tam donanımlı bir birim oluşturmaktır".¹⁶ Genel olarak bakıldığında Eurojust'ın Europol ve diğer polis işbirliği çalışmaları çerçevesinde oluşturulan birimlerden daha bağımsız olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Bunun temel nedeni demokratik yönetimlerinin temel unsuru olan güçler ayrılığı ilkesinde yatmaktadır. Eurojust cezai alanlarda yargısal işbirliği düzenlemeyi amaç edindiğinden dolayı diğer kurumlara göre görece olarak daha bağımsızdır.¹⁷

Eurojust 28 Şubat 2002 tarihinde İspanya dönem başkanlığı sırasında Konsey'in aldığı bir karar¹⁸ ile tüzel kişiliği olan, bütçesi Europol'ün aksine AT bütçesinden karşılanan bir Birlik organı olarak kurulmuştur (Eurojust'ı kuran Konsey Kararı 1. madde). Eurojust kurulurken kullanılan yasal zemin, Europol gibi bir konvensiyon değil Konsey Kararı olmuştur. Bilindiği gibi Konvensiyon uluslararası hukuk aracı olduğundan yürürlüğe girmesi ve

üzerinde yapılacak her türlü değişiklik üye Ülkelerin onayına bağlıdır.¹⁹ AB liderleri bunun getireceği sıkıntıları ortadan kaldırmak için artık konvensiyon modeli yerine Konsey kararı gibi AB hukuku araçlarına yer vermektedirler. Dikkat edilirse Eurojust'a ilişkin Konsey'de alınan Karar'ın tarihi Nice Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarihten öncedir. Konsey, Nice Antlaşması ile yapılan değişiklikleri beklemeden ABA'nın 31. ve 34 (2) (c) maddesinde yer alan hükümlere dayanarak Eurojust'ın kuruluşuna ilişkin kararı almıştır.²⁰ Eurojust üyeleri bir Heyet olarak 30 Mayıs 2002 tarihinde yaptığı toplantıda Eurojust'ın çalışmalarını düzenleyen Eurojust Usul ve Kuralları'nı oybirliği ile kabul etmiş ve bu belge Konsey tarafından 13 Haziran 2002 tarihinde onaylanmıştır.

2- Geçici Adli İşbirliği Birimi

Eurojust'ın kuruluşundan önce Geçici Adli İşbirliği Birimi 19 Aralık 2000 tarihinde Konsey'ın aldığı bir Karar ile gerçekleştirilmiştir.²¹ Kararın dibacesinde Tampere Zirvesi'ne atıfta bulunarak 2001 yılının sonuna kadar Eurojust'ın kurulması gerekliliği hatırlatılmış ve "Geçici Adli İşbirliği Birimi" nin tecrübesinin Eurojust'ın kurulması sırasında bir temel teşkil edeceğine vurgu yapılmıştır. Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin kuruluşuna ilişkin Karar'ın 1. maddesinde Birim'in Brüksel'de yerleşeceği ve Konsey'in yönetsel yapılanması tarafından destekleneceğini belirtilmektedir.

Eurojust ise Brüksel yerine Europol'ün de bulunduğu Lahey'de yerleşmiştir. Yapılan hazırlıkların ardından Eurojust 29 Nisan 2003 tarihinde Dan Haag'daki binasına geçmiştir. Ayrıca Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin aksine Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 1. maddesine göre Eurojust'ın ayrı bir tüzel kişiliği vardır. Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin kuruluşuna ilişkin Karar'ın 5. maddesi Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin süresi ile ilgili bir düzenleme yapmıştır. Buna göre Geçici Birim, Eurojust'ın kuruluşuna ilişkin kararın yürürlüğe girdiği tarihte görevini tamamlayacaktır.

Bu Birim, kurulmasından kısa bir süre içinde çalışmaya başlamış ve 17 Ocak 2001 tarihinde İspanyol polisi tarafından ETA terör örgütü bağlantısı nedeniyle aranan Juan Ramón Rodríguez Fernández adlı teröristin, Amsterdam'da Hollanda polisi tarafından yapılan bir operasyon ile yakalanarak İspanya'ya teslim edilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin ilk yılında üye ülkeler arasında 170 olayın takibinde işbirliği yapılmasına olanak sağlaması bu alanda AB üye ülkeleri

arasındaki gereksiniminin ne kadar yaşamsal olduğunu kanıtlayan önemli bir gösterge olmuştur.²² Geçici Adli İşbirliği Birimi'ne ve Eurojust'ın 28 Şubat'ta kuruluşundan sonra bizzat kendisine 1 Ocak 2002 – 31 Aralık 2002 tarihinde 202 olayla ilgili başvuru yapılmıştır. 1 Ocak 2003 – 12 Aralık 2003 tarihleri arasında ise başvurularda %50'lik bir artış yaşanmış ve sayı 302'ye ulaşmıştır. Bu suçların dağılımı ise şöyledir: %22 uyuşturucu kaçakçılığı, %22 dolandırıcılık, %8 kara para aklama, %6 terörizm, %4 adam öldürme, %4 insan kaçakçılığı, %4 sahtecilik ve %30 diğer suçlar.²³

Bu Birimin varlığı 28 Şubat 2002 tarihinde Eurojust'ın kuruluşu ile birlikte sona ermiştir. Eurojust'ın kuruluşuna ilişkin Konsey Kararı'nın²⁴ (Eurojust Konsey Kararı) 43. ve son maddesinde bu hüküm altına alınmış ve varlığının Konsey kararı hükümlerinin yürürlüğe girmesiyle birlikte sona ereceği açıklanmıştır. Ancak Eurojust Konsey Kararı'nın 41. maddesine göre Eurojust üyeleri atanıncaya kadar Geçici Adli İşbirliği Birimi üyeleri görevlerine devam edecektir. Fakat bu süre her halde Eurojust Konsey Kararı'nın yürürlüğe girmesinden sonraki ikinci ayın sonunda dolacaktır. Bu süre içinde mutlaka Eurojust üyeleri atanmak zorundadır. İkinci ayın sonunda Geçici Adli İşbirliği Birimi'nin görevi tamamen sona erecektir. Bu süre içinde Geçici Adli İşbirliği Birimi üyeleri, Eurojust Konsey Kararı tarafından üyelerine tanınan tüm yetkileri kullanacaklardır.

B- Eurojust'ın Yapısı

Eurojust üyeleri her biri kendi ülkesinin hukuk sistemlerine göre savcı, hakim, polis olan ya da bu görevlere eş bir görev yürüten kişilerden oluşur. Üyeler, kendi ülkelerindeki mevcut görevlerinden tamamen ayrılmış sayılmazlar. Eurojust'ta görevleri bittikten sonra yeniden eski görevlerine dönebilirler. Bu heyette her üye Ülkeden bir temsilci (üye) yer alır. Bu üyeler görevlerini yerine getirmek üzere bir yardımcı bulundurabilirler.²⁵ Gerekli olduğu durumlarda birden çok yardımcı bulundurabilmek için Eurojust heyeti ile uzlaşma gerekmektedir. Bu yardımcılardan biri, daha sonra süresi biten Eurojust üyesinin yerini alabilir. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 2. maddesinde yer alan bu hüküm zorlayıcı bir hüküm olmaktan ziyade tavsiye niteliğindedir. Bu tavsiye ile Eurojust'ta görev alacak üyelerin daha önce burada görev yapan kişilerin üye olmalarının önünü açmakla birlikte Eurojust'ta tecrübesi olan bir kişinin üye olmasını sağlayarak sürekliliği temin etmenin önünü açmıştır. Üye Ülkeden gelecek yeni bir üyenin geçireceği adaptasyon süreci nedeniyle ortaya çıkacak zaman kaybı bu tavsiye ile giderilmek istenmiştir.

Üye ve yardımcılarının dışında Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 12.maddesine göre, üye Ülkeler bir ya da birden çok (Eurojust) irtibat görevlisi (temsilci) atayabilirler. Bu irtibat görevlilerin atanmasında öncelikle terörizm konusunda atanmalarına dikkat edilecektir. Bu irtibat görevlileri ile ulusal yetkili makamlar arasındaki ilişki her üye Ülkenin kendi ulusal hukuk sistemleri tarafından düzenlenecektir. İrtibat görevlilerinin ofisleri kendilerini atayan üye Ülkede olabilir. Üye Ülkeler tarafından atanan bu kişiler aynı zamanda Avrupa Yargısal Ağı'nın irtibat noktası da olabilirler. Bu düzenleme ile hem üye Ülkeler ile Eurojust arasında ilişkileri güçlendirmek hem de farklı adli işbirliği çalışmalarını arasında yakın bir iletişim aracı oluşturmak istenmektedir. Eğer tüm üye Ülkeler aynı düzenlemeyi yaparlarsa ve bu irtibat noktasını aynı zamanda Avrupa Yargısal Ağı'nın irtibat noktası haline getirirlerse AB' de giderek çeşitlenen adli işbirliği çalışmalarının arasındaki iletişimi sağlama konusunda çok önemli bir araca daha sahip olacaklardır.

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 9. maddesinde üyelerin nasıl atanacağı düzenlenmiştir. 9/1. maddeye göre Eurojust üyelerinin statüleri AB müktesebatı yerine kendi ulusal hukuk sistemlerine göre belirlenmektedir. Aynı şekilde üyelerin görev süreleri ve bu üyelerin kendi ülkeleri adına sahip oldukları yetkileri de kendi ulusal otoriteleri tarafından belirlenecektir. Ancak bu düzenleme bazı üyelerin sürelerinin kısa sürede bitmesine karşın bazılarının uzun süre devam etmesine neden olacaktır. Daha da ilginç olan nokta ise Eurojust üyelerinin güçleri de bir üyeden diğerine değişiklik arz edeceğinden bazı üyelerin çok geniş yetkiler ile donatılmasına rağmen diğer bazı üyeler kendi ülkeleri tarafından daha dar kapsamda yetkilendirilecek olmasıdır.²⁶

Eurojust, üyelerin bir araya gelmesi ile oluşan bir Eurojust Heyeti²⁷ olarak görev yapar. Heyet kendi arasından üç yıllığına bir başkan ve eğer gerekli olursa en fazla iki başkan yardımcısı seçer. Başkan ve yardımcılarını en fazla bir kez daha seçilebilir. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 28 (2). maddesine göre seçim sonuçları Konsey'e gönderilir ve Konsey'in onayı alınmak zorundadır. Heyette her üyenin bir oy hakkı vardır. Eurojust Usul ve Kuralları'nın 3. maddesine göre, Başkan gizli oyla ve üyelerin üçte iki oyuyla seçilir. İlk turda yeterli çoğunluk sağlanamazsa ikinci turda da üçte iki çoğunluk aranır. Bu turda da yeterli çoğunluk sağlamazsa üçüncü turda basit çoğunluk ile başkan seçilir. Bu turda da başkan seçilememesi durumunda en uzun süreli görev yapan üye başkan seçilmiş sayılır.

Başkan, Heyet'in çalışmalarını organize eder. Ancak bunu yaparken özellikle önemli kararlar alınırken, Heyet üyelerinin hepsinin toplantıda hazır olmalarını sağlayacak şekilde bir yöntem geliştirir. Ancak tüm üyelerin toplantıya gelmesi sağlanamazsa Heyet üye sayısının üçte- iki çoğunluğu ile toplantılarını yapabilir. Eğer toplantıda bu çoğunluk da sağlanmazsa toplantı yapılır ama karar alınmaz. Eurojust Usul Kuralları'nın 9. maddesine göre Heyet'te Eurojust'ı kuran Konsey Kararı ve Eurojust Usul Kuralları'nda oybirliği ve üçte-iki çoğunluk aranan haller dışında kararlar, basit çoğunluk ile aranır.

Lahey'de Europol binasına yakın bir yerde yerleşen Eurojust üyeleri, kendi üye ülkeleri ile doğrudan temas kurma yetkisine sahip ve kendi yasal sistemlerine hızlı bir şekilde erişim sağlayan kişilerden oluşur.

C- Eurojust'ın İşleyişi

Eurojust'ın üç ayrı çalışma grubu vardır. Bunlardan birincisi Eurojust'ı oluşturan ve her üye devletten gelen birer temsilciden oluşan Eurojust üyelerinin bir araya geldiği ve haftada iki kez toplanan gruptur. İkinci grup ise herhangi bir olay ile ilgili olarak sadece o olayın taraflarını oluşturan üye Ülkelerin Eurojust'taki temsilcilerinin bir araya gelerek oluşturduğu çalışma grubudur. Üçüncü ve son grup ise herhangi bir olayı inceleyen Eurojust üyeleri, soruşturma görevlileri ve savcılarının bir araya gelerek oluşturdukları çalışma grubudur.²⁸

Eurojust yaptığı soruşturmalarda, soruşturmaları ister Heyet olarak ister herhangi bir üyesinin girişimi ile başlatsın, yetkileri çok sınırlıdır ve AB düzeyinde doğrudan soruşturma yapma yetkisi yoktur. Yani bu anlamda AB tek bir yargı alanı değil üye ülke sayısı kadar ayrı, bağımsız yargı alanlarına bölünmüştür. Herhangi bir üye devlette soruşturma başlatılması ya da devam eden bir soruşturma da inceleme yapılabilmesi için Eurojust üyesinin kendi ulusal hukuku tarafından bu soruşturma için yetkilendirilmesi gerekmektedir.

II- Eurojust'ın Amaçları, Görevleri Ve Diğer Organlarla İlişkileri

A- Eurojust'ın Amaçları

Eurojust'ın amaçları Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nın 3. maddesinde üç bölüm olarak düzenlenmiştir. İlk olarak iki ya da daha çok üye Ülkeyi kapsayan olaylar, ikinci olarak bir üye Ülke ile üye olmayan üçüncü bir Ülkeyi kapsayan olaylar ve son olarak bir Üye Ülke ile Topluluk arasında ortaya çıkan olaylar.

1. Eurojust'ın ilk amacı İki ya da daha çok ülkeyi kapsayan ciddi örgütlü suçlarda ceza araştırması ve kovuşturmasında Üye ülkelerin yetkili makamlarından gelen talepleri dikkate alarak ve Antlaşmalar çerçevesinde yetkili kılınmış kurumlar tarafından sağlanan bilgiler doğrultusunda Üye Ülkeler ve yetkili birimler arasındaki işbirliğini geliştirmek ve desteklemektir. Ayrıca üye Ülkelerin yetkili makamları arasında sınır dışı etme taleplerinde ve uluslararası karşılıklı adli yardım çalışmalarında işbirliğini geliştirecektir. Eurojust bu kapsamda Üye Ülkelerin yetkili makamlarının yaptıkları ceza kovuşturmalarının ve soruşturmalarının daha etkin yapılabilmesi için karşılıklı olarak birbirlerine elde ettikleri bilgilerin verilmesini ve anlatmalarını destekleyeceklerdir. Bu sayede bir üye Ülkede ciddi bir suç konusunda elde edilen tecrübe ve bilgiler olayla ilgili diğer üye Ülkelere aktarılacak ve suç kovuşturmasının daha etkin yapılması sağlanacaktır.

2. Bir üye Ülkenin yetkili makamlarının talebi üzerine Eurojust'ın kuran Konsey Kararı'nda belirtilen şartlar çerçevesinde Eurojust, bir Üye ülke ile üye olmayan bir Ülkeyi ilgilendiren ceza soruşturması ve kovuşturmasında bu soruşturma ve kovuşturmanın aydınlatılması için yardımcı olabilir. Ancak böyle bir yardımın yapılabilmesi için Üye olmayan Ülke ile Eurojust arasında işbirliği konusunda bir antlaşmanın varlığı aranır. Gerçekten de Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 27/3. maddesinde Eurojust'ın üçüncü ülkeler ile işbirliği anlaşması yapmasına izin vermektedir. Bu anlaşmalar özellikle bu ülkelerin Eurojust'ta bir irtibat görevlisi bulundurmasına ilişkin hükümler içermek zorundadır. Ayrıca bu anlaşmada veri alışverişine ilişkin hükümler de bulunabilir. İşte bu anlaşma hükümleri çerçevesinde bir üye Ülke ile üçüncü Ülke arasında bir suç konusunda işbirliği gerekli olursa Eurojust bu işbirliğini yardımcı olacaktır. Bazı durumlarda ise üçüncü ülke ile bir anlaşma aranmaz. Bu durumlar özellikle bir suçun ortaya çıkarılmasında ortaya çıkan acil durumlarda Eurojust tarafından bu yardımın sağlanmasında çok ciddi bir çıkarın olması durumudur. Böyle bir durum ortaya çıkarsa 27/3. maddede aranan anlaşma yapma şartı aranmadan üçüncü Ülkeye yardım yapılır.

3. Eurojust'ın yardım sağlayacağı üçüncü durum ise, bir üye Ülke ile Topluluk arasında ortaya çıkan bir suçun kovuşturması ve soruşturması için yapacağı yardımdır. Bu durumda hem üye Ülke hem de Komisyon Eurojust'tan bu suçun aydınlatılması konusunda yardım talep edebilir. Örneğin OLAF (Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Birimi) tarafından yapılan bir incelemede hem üye bir Ülke hem de Komisyon, Eurojust'tan suçun soruşturması ve kovuşturması için yardım talep edebilir.²⁹

B- Eurojust'ın Görevleri

Eurojust'ın görevleri iki ana başlık altında incelenebilir. Birincisi Eurojust üyelerinin tek başlarına ya da birden fazla üye ile hareket ettiği durumlardaki görevleri, ikincisi ise Eurojust'ın heyet halinde görev yaptığı durumlardaki görevleridir.

1. Eurojust Üyelerinin Tek Başlarına Ya Da Birden Fazla Üye İle Hareket Ettiği Durumlarda Eurojust'ın Görevleri

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 6. maddesi, Eurojust üyelerinin tek başlarına ya da birden çok üye olarak hareket ettiklerinde bu üyelerin görevlerini düzenlemektedir. Bu görevlerin başında üye Ülkelere yapılan talepler karşısında yapılacak işlemleri düzenler. 6/1. maddeye göre Eurojust üyeleri tek başlarına ya da birden fazla üye olarak hareket ettiklerinde Eurojust'ın görevleri;

Eurojust ilgili üye Ülkelerin yetkili makamlarından şu hususları dikkate almalarını ister;

- a. Belirli bir olay ile ilgili olarak ceza kovuşturması ve soruşturma başlatmasını talep edebilir,
- b. Bazı soruşturmalarda bir üye Ülkenin sözkonusu soruşturmayı yürütmek için daha elverişli olduğu düşüncesini (bu nedenle o soruşturmaları daha elverişli olan o üye Ülkeye devredilmesini),
- c. Birden fazla üye Ülkeyi kapsayan bir soruşturmada üye Ülkelerin yetkili makamlarından işbirliği yapmalarını,
- d. İşbirliğini geliştirmek amacıyla ortak soruşturma timi oluşturmalarını,

- e. Görevlerini yerine getirebilmek gerekli olan bilgileri üye Ülkelerden talep edebilirler.
- f. Kendilerine bilgi verilen üye Ülkelerin yetkili makamlarının bir suçun soruşturması ve kovuşturması sırasında birbirlerini bilgilendirmelerini güvence altına alır.
- g. Herhangi bir suçun kovuşturması ve soruşturması aşamasında işbirliğini en iyi şekilde tesis etmek üzere üye Ülke yetkili makamlarının talepleri üzerine onlara yardım eder,
- h. Üye Ülkelerin yetkili makamları arasındaki işbirliğini artırmak için gerekli olan yardımı yapar,
- i. Veri tabanlarını geliştirmek ve katkıda bulunmak da dahil olmak üzere Avrupa Yargısal Ağı'na danışmak ve işbirliği yapmak,
- j. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın Eurojust'ın amaçlarını düzenleyen 3. maddesinin 2. ve 3. bentlerinde belirtilen bir üye Ülke ile üye olmayan üçüncü bir Ülkeyi kapsayan olaylar ve son olarak bir üye Ülke ile Topluluk arasında ortaya çıkan olaylara ilişkin olarak yapılan ceza kovuşturması ve soruşturmasında Eurojust heyeti ile anlaşma yapmak şartıyla bir üye ülke ile sınırlı olarak sözkonusu kovuşturma ve soruşturmaya yardımcı olmak,
- k. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın Eurojust'ın yetkilerini düzenleyen 4. maddesinin 1. bendinde belirtilen yetkiler Eurojust'ın amaçları doğrultusunda bir üye Ülkenin yetkili makamları tarafından yapılan bir kovuşturma ve soruşturmada sözkonusu kovuşturma ve soruşturma ile ilgili adli yardım taleplerini, soruşturma ve kovuşturmanın işbirliği içinde yapılmasında Eurojust'ın müdahalesinin gerekli olduğu durumlarda gerekli diğer üye Ülkelere iletmeğidir.

Eurojust üyeleri, kendi Ülkeleri ile Eurojust arasında bir köprü görevi görmektedirler. Yukarıda belirtilen görevlerin yerine getirilmesi de dahil olmak üzere üye Ülkeler ile Eurojust arasında yapılacak her türlü bilgi alışverişi bu üyeler üzerinden gerçekleştirilir. Eurojust'ın amaçlarını gerçekleştirmesi bakımından üye Ülkelerdeki adli kayıtlar çok önemlidir. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 9/4. maddesine göre, Eurojust'taki her üye kendi Ülkelerindeki suçlar ile ilgili olan tüm adli kayıtlara erişim konusunda kendi ülkelerinde görev yapan hakim, savcı ve polislerin sahip

olduğu tüm yetkilerin aynısına sahiptir. Bu üyeler, kendi Ülkelerindeki yetkili makamlar ile doğrudan temas kurma yetkisine sahiptir. Bu yetki sayesinde Eurojust, suç kovuşturması ve soruşturmasında tüm üye ülkelerin suç verilerine dolaylı da olsa erişme imkanı bulmaktadır.

Ancak Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 9/3. maddesine göre, her üye Ülke Eurojust'taki kendi üyesinin yetkilendirilmesi konusunda bu yetkinin kapsam ve şeklini kendisi belirleme hakkına sahiptir. Bazı üyeler kendi ülkelerinde doğrudan operasyon yapma konusunda (soruşturma başlatılması, doğrudan kovuşturma yapmak, dava açmak gibi) yetkilendirildiği halde bazı Eurojust üyelerinin kendi ülkeleri tarafından yetkileri sadece resmi talepte bulunmakla sınırlandırılmıştır.³⁰ Görüldüğü gibi bu yetki Eurojust'a verilmemiştir. Üye ülkeler, uluslararası yükümlülüklerini gereğince ortaya çıkan işbirliği durumlarında Eurojust'taki üyelerinin diğer ülkelerin yetkili makamları ile temasa geçme konusunu da kendileri düzenler. Üye Ülkeler, Eurojust üyelerini atadıklarında ya da daha sonra bu üyenin yetkileri konusunda hem Eurojust'a hem de Konsey Genel Sekreterliğine bilgi verecektir. Eurojust üyeleri görevlerini yerine getirirken gerekli olduğu durumlarda 9/3. maddeye göre kendilerine temsil ettiği Ülkelerinin verdiği yetkinin kapsamını bildirmesi gerekmektedir. Yani Eurojust üyesi olan temsilci kendisine hangi konularda yetki verildiğini, yetkisinin sınırlarını bildirmek suretiyle karşı tarafın kendisinden taleplerinin neler olacağı konusunda bilgilendirmiş olmaktadır. Zira bu konuda her Eurojust üyesi aynı yetkiler ile donatılmak zorunda olmadığından bu üye ile işbirliği yapılması durumunda yetkisinin bilinmesi karşı taraf için çok önemlidir.

2. Eurojust'ın Heyet Halinde Görev Yaptığı Durumlarda Eurojust'ın Görevleri

Eurojust bir ya da birden çok üyesinin talebi üzerine, Birlik düzeyinde yayılmış veya doğrudan kendisini etkileyen ülke dışındaki üye Ülkeleri etkileyen suçların soruşturması ve kovuşturulmasında heyet olarak görev yapabilir. Ya da Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 5. maddesinde belirtilen görevlerini yerine getirirken Eurojust heyet olarak görev yapabilir. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 7. maddesinde göre, Eurojust heyet halinde görev yaptığı zaman;

i. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 4/1. maddesinde belirtilen suç ve cürümler ile ilgili olarak üye Ülkelerin yetkili makamlarından taleplerinin gerekçelerini belirtmek suretiyle;

- a. Belirli bir olay ile ilgili olarak ceza kovuşturması ve soruşturma başlatmalarını,
- b. Bazı soruşturmalarda bir üye Ülkenin sözkonusu soruşturmayı yürütmek için daha elverişli olduğunu kabul etmelerini,
- c. Birden fazla üye Ülkeyi kapsayan bir soruşturmada üye Ülkelerin yetkili makamlarından işbirliği yapmalarını,
- d. İşbirliğini geliştirmek amacıyla ortak soruşturma timi oluşturmalarını,
- e. Görevlerini yerine getirebilmek için gerekli olan bilgileri üye Ülkelerden talep edebilirler.

ii. Birlik düzeyinde yayılmış veya doğrudan o suçun kovuşturmasını yapan üye Ülke dışındaki üye Ülkeleri etkileyen suçlarda ve kendilerine bilgi verilen üye Ülkelerin yetkili makamlarının bir suçun soruşturması ve kovuşturması sırasında birbirlerini bilgilendirmelerini güvence altına alır.

iii. Herhangi bir suçun kovuşturması ve soruşturması aşamasında işbirliğini en iyi şekilde tesis etmek üzere üye Ülke yetkili makamlarının talepleri üzerine onlara yardım eder,

iv. Özellikle Europol'ün analizlerine dayanarak üye Ülkelerin yetkili makamları arasındaki işbirliğini artırmak için gerekli olan yardımı yapar,

v. Veri tabanlarını geliştirmek ve katkıda bulunmak da dahil olmak üzere Avrupa Yargısal Ağı'na danışmak ve işbirliği yapmak,

vi. Europol tarafından yapılan analizlere dayanarak oluşturduğu görüşlerini Europol'e vererek yardımcı olma,

vii. Yukarıda i,iii ve iv de belirtilen durumlarda lojistik destek sağlayabilir. Bu lojistik destek, toplantıların koordinasyonu, organizasyonunu içerebileceği gibi, çeviri ve yorumlarda yardımı da kapsayabilir.

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 8. maddesine göre yukarıda Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 7/i. maddesinde belirtilen durumlarda üye Ülkelerin yetkili makamları Eurojust tarafından yapılan talebi yerine getirmezlerse bu kararlarını ve kararın gerekçesini Eurojust'a bildirmek zorundadırlar. Ancak üye Ülkelerin yetkili makamları 7/i (a), (b) ve (e) de bahsedilen durumlarda Eurojust'ın talebini yerine getirmeleri durumunda önemli ulusal çıkarlarına zarar verecekse ya da devam etmekte olan bir soruşturmanın başarıya ulaşmasına engel olacak veya bireylerin güvenliğini tehlikeye atacaksa Eurojust'ın talebini yerine getirmeme gerekçesini açıklamak zorunda değildir.

3- Eurojust'ın Yetki Alanına Giren Suçlar (*Ratione Materiae*)

14 Aralık 2000 tarihinde alınan İçişleri ve Adalet Konseyi Kararına göre Eurojust'ın amacı, özellikle örgütlü olarak işlenen ve iki ya da daha fazla üye Ülkeyi ilgilendiren sınır aşan ciddi suçlar ile daha etkin mücadele etmek olarak tespit edilmiştir. Eurojust'ın diğer amaçları ise, Üye Ülkelerin suçla mücadele birimleri arasındaki işbirliğini artırmak, sınır-aşan soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde daha yakın işbirliğini tesis etmek, üye Ülkeler arasında örgütlü suçlar ile mücadelede bilgi alışverişini sağlamak ve karşılıklı adli yardım ve suçluların iadesi konusundaki anlaşmaları geliştirmek ve üye Ülke hukuk sistemlerinde gerekli yasal değişiklikleri yapmak üzere tavsiyelerde bulunmak olarak sıralanabilir.³¹

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 4/1. maddesi Eurojust'ın yetkili olduğu suçlar ile ilgili olarak üç kategori belirlemiştir.

Birinci grupta 26 Temmuz 1995 tarihinde imzalanan Europol Konvansiyonu'nun 2. maddesinde belirtilen ve Europol'un yetkili olduğu suçlar yer almaktadır. Bu suçlar ile mücadelede Eurojust'ta yetkilidir. Bu suçlar; terörizm, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı ve iki ya da daha çok üye Ülkeyi ilgilendiren, ölçeği ve sonuçları itibarıyla üye Ülkeler tarafından ortak bir mücadele gerektiren ve örgütlü şekilde işlenen diğer ciddi uluslararası suçlardır. Europol Konvansiyonu'nun 2/2. maddesinde ise nükleer ve radyoaktif madde kaçakçılığı, yasadışı göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve araba kaçakçılığı suçlarından söz edilmektedir. Bilindiği gibi Avrupa Konseyi 2001 yılında Europol'ün yetki alanlarını Europol Konvansiyonu'nun Ek'inde yer alan tüm suçları kapsayacak şekilde genişletmiştir. Dolayısıyla şu an Europol, dolayısıyla Eurojust'ın yetki alanına çok geniş yelpazedeki suçlar girmiştir. Terör eylemleri sırasında

işlenen cana, vücut bütünlüğüne karşı suçlar, bireysel özgürlükler (adam öldürme, ağır yaralama, adam kaçırmaya vb.) ve mala karşı işlenen suçlar, kamu mallarına karşı işlenen suçlar (dolandırıcılık, organize hırsızlık, kültürel değerlerin yasadışı kaçakçılığı, sahtekarlık, yolsuzluk, sahtecilik) ve çevre suçları (yasadışı hormon ticareti, yasadışı silah ticareti, soyu tükenmekte olan türlerin kaçakçılığı) da bu kapsam içine dahil olmuştur.

İkinci grupta ise yukarıda belirtilen Europol suçları dışında bir kısmı örtüşmekle birlikte bir takım suçlar belirtilmektedir. Bunlar; bilgisayar suçları, dolandırıcılık, yolsuzluk ve Topluluğun mali çıkarlarını etkileyen suçlar, suç gelirlerinin aklanması, çevre suçları ve 21 Aralık 1998 tarihinde Konsey tarafından alınan 98/733/JHA sayılı Ortak Eylemde³² belirtilen şekilde AB üyesi Ülkelerde suç işlemek için teşekkül eden bir suç grubunun içinde bulunmak suçları yer almaktadır.

Üçüncü grupta ise, birinci ve ikinci gruptaki sözü edilen suçlar ve cürümler ile birlikte işlenen suç ve cürümler sayılmıştır.

Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nın 4/2. maddesi ise yukarıda belirtilen suçlar dışında Eurojust'a bir konuda daha yetki vermiştir. O da, herhangi bir üye ülkenin yetkili otoritelerinin talebi doğrultusunda Eurojust, amaçları içine giren herhangi bir suçla mücadelede o üye Ülkeye suçun soruşturması ve kovuşturmasında yardımcı olabilir.

Burada sorulması gereken bir soru ise Eurojust'ın faaliyetleri hakkında kim ya da hangi makamlar yargısal denetim yapacaktır? Eurojust kime/kimlere karşı sorumludur? Ne yazık ki Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nda bu sorulara ilişkin yanıt bulmak mümkün değildir. Veri Bankası ile ilgili hükümler dışında Eurojust faaliyetlerinde yargısal denetim yoktur. Eurojust'ın Heyet olarak yaptığı işlerde ne Avrupa Topluluğu Adalet Divanı ne de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisi vardır. Bu sorun sadece Eurojust'ın değil aynı zamanda Europol'ün de önemli bir sorunudur.³³ Bireysel hak ve özgürlükleri önemli ölçüde etkileyen kararları alan yetkili birimlerin yargısal denetime tabi olmamaları demokratik ülkelerde kabul edilemez. Ancak AB bu alanda henüz nasıl bir yargısal denetim yapacağına karar verebilmiş değildir.

4- Eurojust Veri Bankası

Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nın 14. ve devamı maddelerinde Eurojust'ın görevlerini yerine getirmek için bilgisayar ortamında ya da

dosya halinde kendisine ait bir veri bankası oluşturacağı düzenlenmektedir. Ancak bu Veri Bankası'nda tutulacak olan kişisel bilgilerin korunması konusunda 28 Ocak 1981 tarihli Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Konvansiyonu'nun 14. maddesi hükümlerine riayet edilecektir. Ayrıca bu bilgilerin gizliliği konusunda da ciddi düzenlemeler getirilmiştir.³⁴ Bunu sağlamak üzere Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 17. maddesinde özel olarak bir Veri Koruma Memuru atanması öngörülmektedir. Bu kişi doğrudan Eurojust Heyet'ine karşı sorumlu olup görevini yerine getirirken kimseden emir ve talimat alamaz. Bu kişi veri bankasının kullanımının yasalılığı ve Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'na uygunluğunu temin edecektir. Bu kişi görevini yerine getirirken gerekli olduğu durumlarda Eurojust veri bankasının kullanımına ilişkin olarak Eurojust binasındaki işlenmiş verilere ulaşabilir. Bu hükümle Veri Koruma Memuru'na bir nevi veri bankasının yasalara aykırı kullanımını tespit etmek üzere araştırma yapma imkanı tanınmıştır.

Veri Koruma Memuru'ndan başka verilerin yasal kullanılmasını denetlemek için ayrıca Eurojust'tan bağımsız olarak Ortak bir Denetleme Organı kurulur. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 23/1. maddesinin 3. fıkrasına göre her üye Ülke Eurojust üyesi olmayan bir hakimi Ortak Denetleme Organı'nda görevlendirmek üzere atamak zorundadır. Bu Organ Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 14-22 maddeleri arasında düzenlenen veri koruma ve kullanımı ile ilgili tüm konularda Eurojust faaliyetlerini denetler. Bu görevi yerine getirmek için Ortak Denetleme Organı'na Eurojust içinde kişisel verilerin işlendiği birimlerdeki tüm dosyalara erişme yetkisi tanınmıştır. Eurojust talep halinde bu dosyalarda yer alan tüm verilerin Ortak Denetleme Organı'na verilmesi ve diğer her türlü araç ile yardım etmekle yükümlüdür.

Eurojust Veri Bankası'nda tutulan bilgilere tüm Eurojust çalışanlarının erişme yetkisi yoktur. Bu yetki Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 18. maddesi tarafından sadece Eurojust üyeleri, yardımcıları ve özel olarak yetki verilmiş olan belirli Eurojust çalışanlarına verilmiştir. Öte yandan Eurojust Veri Bankası'nda kendisi hakkında dosya tutulan herhangi bir kişi istediği üye Ülkede müracaat etmek suretiyle ücretsiz olarak bu veriye ulaşabilir ya da bu veriyi kontrol edebilir. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 19/4. maddesine göre bu hakkın kullanımı, Eurojust faaliyetlerini tehlikeye atacaksa, Eurojust'ın yardım ettiği ulusal bir soruşturmayı tehlikeye atacaksa ya da üçüncü kişilerin hak ve özgürlüklerini tehlikeye atacaksa bu durumlarda bireylerin bu erişim hakları kısıtlanabilir.

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 27. maddesine göre Eurojust görevlerini yerine getirmek için gerekli olduğu durumlarda Antlaşmalar çerçevesinde kurulan yetkili organlar, uluslararası kuruluşlar ve organlar ve üçüncü ülkelerin kovuşturma ve soruşturma yapmaya yetkili birimleri ile bilgi değişiminde bulunabilir. Ancak üçüncü Ülkeler AB'nin veri korumaya ilişkin yasal düzenlemeleri ile bağlı değildir. Dolayısıyla üçüncü Ülkeler ile veri alışverişi konusunda daha net bir düzenleme yapma önümüzdeki yıllarda kaçınılmaz olarak karşımıza çıkacaktır.

C- Diğer Kurumlar ile İşbirliği

Eurojust'ın işbirliği içinde bulunduğu birimler içinde, hem üye Ülkeler, hem AB kurumları hem de AB dışındaki ülkeler yer almaktadır. Eurojust tüm üye Ülkelerdeki görev alanına giren suç soruşturması ve kovuşturmasını yapan yetkili makamlar ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Ayrıca kendisi ile aynı binada yer alan Avrupa Yargısal Ağı, Europol, OLAF (Office pour la Lutte Anti-Fraude), AB aday Ülkelerinin yetkili birimleri ile işbirliği içinde görevlerini yürütmektedir. Ayrıca AB üyesi, aday olmayan ABD, Kanada, Norveç ve İsviçre gibi diğer bazı devletlerde de Eurojust'ın irtibat noktaları vardır. Eurojust ayrıca Polis birimleri ile de yakın işbirliği içindedir. Interpol, Gümrük ve Uyuşturucu İrtibat Birimleri ile ve AB içinde Europol, Üye Ülke Emniyet Genel Müdürleri Gücü ve Schengen Bilgi Sistemi ile işbirliği tesis edilmiştir. Eurojust ayrıca Schengen Bilgi Sistemi'nin datalarını da kullanmak üzere anlaşma yapmıştır.³⁵

Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nın 26/1. maddesine göre Eurojust, çalışmalarda dublikasyonu engelleme gereksinimini dikkate alarak, amaçlarına ulaşmak ve görevlerini yerine getirmek için ilgili olduğu ölçüde Europol ile yakın işbirliği kurar ve kurulan bu işbirliğini sürdürür. Bu işbirliğini tesis eden temel unsurlar bir sözleşme ile tespit edilecek ve bu sözleşme veri koruma konusunda Ortak Denetleme Birimi'ne danışıldıktan sonra Konsey'in onayına tabi olacaktır. Europol ile Eurojust arasında Sözleşme, Lahey'de 9 Temmuz 2004 tarihinde imzalandı. Bu Sözleşme ile örgütlü suçlar ile mücadelede iki Kurum'un operasyonel faaliyetleri dahil daha yakın işbirliği zemini sağlanmış oldu.³⁶ Sözleşme ile öncelikle iki taraf arasında yılda dört kez olmak üzere önceden karşılıklı bilgi alışverişi yapılmak suretiyle hazırlanılan düzenli danışma toplantılarının yapılacağı kararlaştırılmıştır (Sözleşme'nin 3. maddesi). Bilgi alışverişini sağlamak üzere her iki Kurum da karşılıklı irtibat noktası belirleyecektir. Bu irtibat

noktalarının listesinde bir değişiklik olması halinde karşı tarafla bu konuda yazılı olarak bir uzlaşuya varılacaktır.

Sözleşme'nin 5. maddesi Çalışma Dosyaları'nın Analizi ve iki kuruma arasında bilgi değişimini düzenlemektedir. Buna göre Eurojust kendi görevlerini desteklemek üzere Europol'den bir Çalışma Dosyası Analizi açması için girişimde bulunmasını talep edebilir. Europol böyle bir talep karşısında tespit edilen önceliklere uygun olarak kendi kaynaklarını dikkate almak kaydıyla bu talebi değerlendirir. Europol bu talebi yerine getirmeye karar verirse, mevcut prosedürlere uygun olarak elde ettiği sonuçlar ile birlikte bir Çalışma Dosyası Açma Emrini Yönetim Kuruluna sunar. Europol kendi yasal düzenlemelerinin ve bu Sözleşme'nin izin verdiği ölçüde Eurojust'a veri ve sonuç analizleri ile görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı diğer bilgileri verir. Ancak bu Eurojust'ın Europol'un tüm analiz dosyalarına doğrudan giriş hakkı demek değildir.

Aynı şekilde Eurojust'ta gerekli olduğu durumlarda Europol'ün görevleri ve Çalışma Dosyası Analizleri için gerekli olan bilgileri Europol'e verecektir.

Sözleşme'nin 6. maddesine göre bir ya da daha çok üye Ülkenin talebi üzerine Europol ve Eurojust ortak soruşturma takımı kurabilir. Bu durumda Eurojust sözkonusu üye Ülkeler arasında yargısal işbirliğini temin ederken, Europol ise oluşturulan bu takıma istihbari bilgi toplama ve soruşturma konusunda yardımcı olur. Talep olması durumunda hem Eurojust hem de Europol soruşturma takımının operasyonel etkinliğini artırmak için gerekli yardım ve desteği verirler.

Eurojust'i kuran Konsey Kararı'nın 26/2. maddesine göre Eurojust, Avrupa Yargısal Ağı ile de danışma ve birbirinin görevlerini tamamlama temelinde ayrıcalıklı bir ilişki içinde olacaktır. Bu ilişki özellikle aynı Üye ülkenin üyeleri, irtibat görevlileri ve varsa temsilcileri arasında geliştirilecektir. Bu ilişkinin etkin bir şekilde nasıl yapılacağı konusunda aynı maddede bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar arasında iki husus dikkat çekmektedir. Birinci olarak, Eurojust'a, Avrupa Yargısal Ağı'nın merkezi bilgi sistemine girme konusunda ayrıcalık tanınmıştır. Bu ayrıcalık sayesinde Eurojust gerekli olduğu durumlarda bu bilgi sisteminin verilerini kullanabilecektir. İkinci olarak, Avrupa Yargısal Ağı'nın sekreteryası Eurojust'ın sekreteryasının bir bölümü yani Eurojust sekreteryası içinde olacaktır. Ancak ayrı ve bağımsız bir şekilde görevlerini yürütecektir.

Ayrıca Eurojust üyelerinin davet üzerine Avrupa Yargısal Ağı'nın toplantılarına katılma yetkileri vardır.

Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 26/3. maddesine göre Eurojust, OLAF ile de yakın bir işbirliği tesis edecek ve bunu sürdürecektir. Bu amaca yönelik olarak OLAF, üye Ülkelerin yetkili makamları karşı çıkmadığı sürece ya Eurojust'ın girişimiyle ya da OLAF'ın talebi üzerine Toplulukların mali çıkarlarının korunmasına ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların koordinasyonuna yönelik olan Eurojust'ın çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

Eurojust ayrıca tek tek olay bazında olmak üzere, üye Ülkeler arasında adli işbirliğini artırmayı amaçlayan 96/277/JHA sayı ve 22 Nisan 1996 tarihli Konsey Ortak Eylemi kapsamında üye Ülkelerin irtibat görevlisi olan sulh hakimleri ile işbirliği yapacaktır.

Avrupa Komisyonu, Eurojust ile ilgili olarak tamamen ortak olarak çalışır. ABA'nın 36. maddesinin 2. fıkrasına göre *Komisyon, bu başlıkta (Antlaşmanın VI. Başlığı olan Cezai Konularda ve Adli İşbirliğine İlişkin Düzenlemeler'de) belirtilen alanlardaki çalışmalara tamamen ortak edilir.* Yukarıda açıklandığı gibi Eurojust'ın yasal dayanağı ABA'nın 29 ve 32. maddelerinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla Eurojust ve çalışma alanları Komisyon'un tamamen ortak edildiği alanlar arasındadır. Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 11. maddesi Komisyon'un rolünü düzenlemektedir. Bu maddeye göre Komisyon yetkisi dahilinde tüm Eurojust faaliyetlerine katılır. Komisyon, Eurojust tarafından yürütülen suç soruşturma ve kovuşturmalarında tecrübesini aktarmak üzere davet edilebilir. Eurojust Komisyon ile güçlü bir işbirliği gerçekleştirmek için gerekli pratik düzenlemeleri yapma konusunda Komisyon ile bir uzlaşmaya varacaklardır.

Son olarak, Eurojust Bakanı Eurojust heyeti adına her yıl yazılı olarak Konsey'e, Eurojust'ın faaliyetleri ve bütçeye ilişkin olanlar dahil olmak üzere yönetimi ile ilgili olarak bir rapor sunar. Bu amaca yönelik olarak Eurojust Heyeti, faaliyetler hakkında rapor hazırlar. Bu raporda Eurojust'ın faaliyetleri sonucu ortaya çıkan Birliğin ceza politikalarına ilişkin ortaya problemler de yer alır. Bu raporda Eurojust cezai konularda adli işbirliğini geliştirmek için tekliflerde de bulunabilir. Konsey Başkanlığı her yıl Eurojust tarafından yapılan faaliyetler ve Ortak Denetim Birimi'nin faaliyetlerine ilişkin bir raporu Avrupa Parlamentosu'na tevdi eder (Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 32/2. maddesi).

III- Anayasa İle Eurojust Ve Avrupa Savcılığı Konusunda Yaşanan Gelişmeler

A-Eurojust İle İlgili Gelişmeler

Kasım 2006 tarihinde yürürlüğe girmesi beklenen AB Anayasası ile Eurojust'ın yetki ve görevlerinin daha da arttığı görülmektedir. Anayasa'nın III-273. maddesinin 1. bendine göre Eurojust'ın görevi; *Üye Devletlerin makamları ve Europol tarafından yürütülen operasyonlara ve sağlanan bilgilere dayanarak, iki ya da daha çok Üye ülkeyi etkileyen veya ortak tabanlı bir takibat gerektiren ciddi suçlar hakkında ulusal cezai takibat makamları arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini desteklemek ve güçlendirmektir.*

Hem Avrupa için Anayasa hazırlayan Konvansiyon taslağında hem de 2004 Hükümetlerarası Konferans ile yapılan değişiklik sonrası son halini alan Anayasa'da Nice Antlaşması ile ABA'nın 31.maddesine eklenen düzenlemelere göre Eurojust'a çok daha fazla operasyonel yetki verildiği görülmektedir. Anayasa'nın III-273(1). maddesinin 2. alt paragrafına göre çıkarılacak olan Avrupa yasaları ile şekillenen Eurojust'ın görevleri; *özellikle Birliğin mali çıkarlarına karşı işlenen suçlarla ilgili olarak, yetkili ulusal makamlarca yürütülmekte olan cezai kovuşturmayı başlatmayı teklif etme ve cezai soruşturma yapmayı ve yürütülen bu cezai soruşturma ve kovuşturmayı koordine etmeyi de kapsayacaktır.* Aynı maddenin 2. bendinde cezai kovuşturma ile ilgili olarak yargısal sürece ilişkin resmi işlemlerin yetkili otoriteler tarafından gerçekleştirileceğini düzenlemektedir. Bu düzenleme prensip olarak ceza kovuşturmasında bu yetkiye sahip Eurojust üyesi olan üye ülke temsilcisini de kapsadığı düşünülmektedir.³⁷ Bu maddede Eurojust'ın görevleri arasında ayrıca yargılama yetkisi uyuşmazlıklarının giderilmesi dahil olmak üzere Avrupa Yargısal Ağı ile işbirliği yoluyla yargısal işbirliğini güçlendirmek de belirtilmiştir.

2004 Hükümetlerarası Konferans'ın Nihai Belgesine ve Anayasa'ya eklenen Nihai Belge'nin 23. numaralı Deklarasyonuna göre Konferans, Anayasa'nın III-273(1). maddesinin ikinci alt paragrafında belirtilen Avrupa yasalarının hazırlanmasında bu yasaların ulusal cezai kovuşturmaların başlatılmasına ilişkin kural ve uygulamalarının hesaba alınacağına dikkat çekmektedir.³⁸ 23. numaralı deklarasyon bir bakıma Üye ülkelerin yeni bir ceza kovuşturma sistemi ile karşı karşıya kalma yönündeki endişelerinin giderilmesi için eklenmiş bir hüküm olarak göze çarpmaktadır. Ancak 25 ya

da 28 üyeli Birlik'te Avrupa yasalarının çıkarılması görüşmelerinde hangi üye ülkelerinin ceza yargılama sistemi göz önüne alınacak bu belli değildir. Tüm üye ülkelerin ceza yargılama sistemlerinin dikkate alınmasının mümkün olmadığı ise bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla Nihai belgeye eklenen 23. numaralı Deklarasyon'un uygulamada çok yer bulamayacağı söylenebilir.

Anayasa'nın III-273 (1). maddesinin son fıkrası ise Eurojust'ın yapısını ve çalışmalarını, faaliyetlerini ve görevlerini düzenleyecek olan Avrupa yasalarının aynı zamanda *Avrupa Parlamentosu'nun ve üye devletlerin ulusal parlamentolarının Eurojust'ın faaliyetlerinin değerlendirilmesinde yer alması yönünde düzenlemeleri de belirleyeceğini* belirtmektedir. Bu düzenleme ile yasa koyucuya Eurojust'ın kendine özgü yapısı ve tam bağımsızlığını sağlamak üzere geniş bir takdir yetkisi verildiği görülmektedir. Bu düzenleme ayrıca Eurojust'ın faaliyetlerinin demokratik denetim altına alınmasını sağlayacak bir mekanizmanın ortaya çıkmasına neden olabilir. Yukarıda ifade edildiği gibi Avrupa Parlamentosu'nun Eurojust ile ilişkisi çok kısıtlıdır. Eurojust'ın faaliyetleri hakkında bizzat kendisi değil Konsey Başkanlığı Eurojust'ın çalışma ve faaliyetleri hakkında Parlamento'ya bir rapor sunacaktır (Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 32/2. maddesi). Kaldı ki bu raporun içeriğinin ne olacağı konusunda da açık bir hüküm yoktur. Konsey Eurojust tarafından kendisine sunulan raporu mu Parlamento'ya gönderecek yoksa bu raporun üzerinde değişiklik yaparak, kısaltarak gönderebilir mi sorularının yanıtı Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nda belirtilmemiştir. Mevcut haliyle Parlamento'nun herhangi bir denetim yetkisi yoktur.³⁹ Zira 11 Eylül sonrası hazırlanan düzenlemeler öncelik olarak güvenliği ön planda tutmuş, hukukun üstünlüğü ve demokratik kontrol mekanizmalarını dikkate almamıştır.⁴⁰ Anayasa'da getirilen bu yeni hükümler sayesinde bu eksikliklerin giderilmesi beklenmektedir.

Anayasa'nın III-273 (2). maddesi ise 1. bentte sözü edilen cezai takibatlara ilişkin olarak gerçekleştirilecek adli yargılamanın resmi işlemlerinin, Anayasa'nın III-274. madde hükümlerine aykırı olmamak koşulu ile yetkili ulusal makamlar tarafından yürütüleceğini düzenlemektedir.

B- Avrupa Savcılığı Konusunda Sağlanan Gelişmeler

Yukarıda ifade edildiği gibi Komisyon tarafından 2000 yılında yapılan Hükümetlerarası Konferans'ta AT Antlaşması ile ilgili dolandırıcılık

suçlarına karşı Avrupa Savcılığı (European Public Prosecutor) kurulması yönünde bir teklif sunulmuştu. Ancak bu teklif kabul görmemiş ve Avrupa Savcılığı kurulmamıştı. Ancak bu girişim Konvansiyon sürecinde yeniden gündeme gelmiş ve nihayet Anayasa'da kendine yer bulmuştur.

Anayasa'nın III-274. maddesi Birliğin çıkarlarını etkileyen suçlar ile mücadele etmek amacıyla Eurojust içinden bir Avrupa Savcılığı (The European Public Prosecutor's Office) kurulmasını düzenlemektedir. Anayasa'nın ifade ettiği üzere Eurojust'tan bu kurumun ortaya çıkacak olması bu kurumun Anayasal olarak "yeni" bir kurum olarak yapılandırılmasının istenmediğinin işaretidir. Avrupa Savcılığı uygun olan hallerde Europol ile bağlantılı olarak çıkarılacak bir Avrupa yasası tarafından belirlenen şekilde, Birliğin mali çıkarlarına karşı işlenen suçları işleyenlerin ve suç ortaklarının soruşturulması, kovuşturulması ve adalet önüne çıkarılmasından sorumludur. Burada önemli olan husus Avrupa Savcılığı'nın görevlerini nerede yerine getireceğidir. Anayasa bu konuda net bir hüküm koyarak Avrupa Savcılığı'nın söz konusu suçlar ile sınırlı olmak kaydıyla Üye devletlerin yetkili mahkemelerinde görev yapacaklarını düzenlemiştir.

Aslında Anayasa'nın III-174. maddesinde düzenlenen Avrupa Savcılığı müessesesi bir uzlaşının ürünüdür. Gerçekten de Anayasa taslağı hazırlanırken Alman-Fransız önerisi olan en kısa sürede bir Avrupa Savcılığı kurumu oluşturulması talebi ile cezai konularda işbirliği konusunda federal yaklaşımları çağrıştıracak teşebbüslerden uzak durarak kanun uygulayıcı birimler arasındaki işbirliğini yatay işbirliği ve Europol ve Eurojust çerçevesindeki koordinasyon ile sınırlı tutmak isteyen İngilizlerin talepleri arasında ortak bir nokta bulmak kolay olmamıştır. İngilizlerin Avrupa Savcılığı müessesesinin Taslaktan silinmesini istememesi sonuca ulaşmayı kolaylaştırmıştır.⁴¹

Hemen belirtmek gerekir ki Avrupa Savcılığı'nın görev alanı son haliyle epey daraltılmıştır. Avrupa Savcılığına ilişkin ilk çalışmalarda olduğu gibi bu kurumun görev alanı Eurojust'a oranla sadece Birliğin mali çıkarları ile sınırlandırılmıştır.⁴² Avrupa Savcılığının kurulması için Konsey, Avrupa Parlamentosu'nun onayını alarak oybirliği ile bir Avrupa yasası çıkaracaktır. Ancak Konvansiyon tarafından hazırlanan Anayasa taslağının III-175. maddesinde düzenlenen şekliyle Avrupa Savcılığı'nın görev alanı Eurojust'ın görev alanında belirtilen sınır ötesi boyuta sahip ciddi suçların yanı sıra, Birliğin çıkarlarını etkileyen suçları da kapsamaktaydı. Ancak

Hükümetlerarası Konferans sırasında bu kapsam daraltılmış ve sınır ötesi boyuta sahip ciddi suçlar kapsam dışına çıkarılmıştır. Bir diğer daraltma ise Birliğin çıkarları ifadesinde gerçekleştirilmiştir. Konvansiyon taslağında “Birliğin çıkarları” ifadesi yerine Hükümetlerarası Konferans sonucu kabul edilen Anayasa’nın son şeklinde “Birliğin mali çıkarları” ifadesi yer almıştır.

Öte yandan Üye ülkelerin farklı ceza hukuk sistemleri ve ceza yargılaması sistemleri nedeniyle, Avrupa Savcılığı’nın tam olarak işleyişi için Avrupa ceza yargılama hukukunun oluşması ve bu sistemin Avrupa Birliği yapısı içinde yargısal olarak yeterli bir şekilde denetlenmesi gerekecektir. Tabii bu durum Anayasa’daki adıyla Avrupa Birliği Adalet Divanı içinde yeni bölümler oluşturularak mı yoksa yeni bir ceza mahkemesi kurularak mı gerçekleştirileceği konusunda şimdiden bir şey söylemek mümkün değildir.⁴³ Ayrıca yukarıda belirtildiği üzere Avrupa Savcılığı’nın kurulmasında Konseyi’nde oybirliği aranması bu kurumun ortaya çıkışı ile ilgili ciddi endişeleri beraberinde getirmektedir. Bazı yazarlar bunun yıllar alabileceğini belirtmektedirler.⁴⁴ Oybirliği sistemi, AB Anayasası ile getirilen bu yeni kurumları hükümetlerüstü modele mahkum etmektedir. Ayrıca bu kurumların hem kapasiteleri hem de sorumlulukları üzerinde egemenlik kaygılarının devam ettiğinin net işaretleri olarak kabul edilmekte ve gelecekteki etkinliklerinin şimdiden sorgulanmasına neden olmaktadır.⁴⁵

Sonuç

Avrupa Birliği iç sınırların kaldırılması ve genişlemeye paralel olarak giderek yoğun bir şekilde artan örgütlü suç tehdidi altında kalmıştır. Bu tehditle üye Ülkelerin tek başlarına mücadele etmesi neredeyse imkansız bir hal almıştır. Dolayısıyla bu suçlar ile mücadele artık kaçınılmaz olarak AB düzeyinde mücadele gerektirmiştir. Bu gereksinimi fark eden AB liderleri Maastricht Anlaşması ile arzulanan işbirliğini gerçekleştirmede başarılı olamasalar bile en azından bu alanda AB boyutlu ortak mücadelenin temellerini atmışlardır. Amsterdam Antlaşması ile bir adım daha atılmış ve kişilerin serbest dolaşımına ilişkin konular üçüncü sütundan çıkarılarak birinci yani Topluluk sütununa aktarılmıştır.

Ancak Amsterdam’da bilindiği gibi her alanda istenilen değişiklikler Antlaşma metnine girememiştir. 1999’da Tampere’de yapılan Zirve toplantısında İçişleri ve Adalet alanında önemli kararlar alınmıştır. Bu kararların bir kısmı Nice Antlaşması ile AB Antlaşmasına dahil edilmiştir.

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra İçişleri ve Adalet alanındaki çalışmalar daha da hız kazanmış ve AB boyutlu suçla mücadele için gerekli siyasal kararlılık biraz daha belirgin hale gelmiştir. Bu dönemde Europol'un yetki alanı geliştirilmiş bu çalışmada ele alınan Eurojust gibi yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Eurojust özellikle cezai alanda üye Ülkeler arasında yeni bir iletişim aracı ve AB boyutlu suçla mücadelede soruşturma ve kovuşturma için ortak bir zemin hazırlanmıştır.

Ancak Eurojust üyelerinin AB yerine üye Ülkeler tarafından yetkilendirilmesinde (Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 9. maddesi) ortaya çıkan endişeler bu üyeler arasında uzun vadede ciddi sorunların çıkmasına neden olacaktır. Zira bir takım üyeler kendi Ülkeleri tarafından geniş yetkiler ile donatıldıkları halde diğer bazı üyeler bu anlamda daha kısıtlı yetkiler ile çalışacak bir nevi irtibat görevlisi gibi kısıtlı bir yetkiye sahip olacaktır. Zira bazı üye Ülkelerde polisin yargısal yetkisi olduğu halde bazılarında yoktur. Bazı üye Ülkelerde savcılarının kovuşturmayla ilişkin yetkileri çok geniş olduğu halde bazı üye Ülkelerde adli kayıtlara dahi ulaşmalarına yasal olanak yoktur.⁴⁶ Bu sorun Eurojust'ın oluşumunda tercih edilen hükümetlerarası karakterin tipik bir sonucudur. Bu karakter ayrıca Eurojust üyelerinin yetkilerinin ulusal sınırlar ile sınırlandırılmış olmasında da etkili sonuçlar doğurmaktadır.

Öte yandan Eurojust'ın Heyet olarak görev yaptığı durumlarda Eurojust'ı kuran Konsey Kararı'nın 8. maddesinde getirilen istisnalar Eurojust'ı üye Ülkelerin iyi niyetine teslim etmektedir. Zira işbirliğinden kaçınacak olan bir üye Ülkeyi zorlayacak bir mekanizma mevcut değildir. Özellikle iç güvenliğin tehlikeye gireceği durumlarda, birey güvenliğinin korunması gerektiği durumlarda ve devam etmekte olan soruşturmanın selameti için getirilen ve gerekçe göstermeksizin işbirliğinden kaçınmak ciddi sorunlar doğuracak düzenlemelerdir. Üye Ülkeler bu yetkilerini kullanırken bir üye Ülkeden diğerine farklı takdir haklarının kullanılması kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır. Bir üye Ülke iç güvenliğini tehdit ettiğini düşündüğü bir olayda diğer üye Ülke aynı durumda tehdit olarak algılamayıp işbirliği yaparsa bu farklılık nasıl ortadan kaldırılacaktır. Hangi objektif kriterler bulunacaktır? Bu sorun özellikle Eurojust'ın sürdürdüğü önemli bir soruşturma için bir üye Ülkeden delil niteliği olan bilgiler ve belgeler istenmesi durumunda üye Ülkenin yukarıdaki gerekçeler ile işbirliğini reddetmesi durumunda daha net ortaya çıkacaktır. Tabi bu durum kaçınılmaz olarak Eurojust'ın yetkisinin ve etkisinin sorgulanmasına neden olacaktır.

Her şeye rağmen cezai konularda ortak bir işbirliği zemini oluşturması Eurojust'ın AB'ye sağladığı en önemli katkısı olarak örgütlü suçla mücadeleyi güçlendirecektir. Özgürlük, güvenlik ve adalet alanı, insanların örgütlü olarak işlenen suçlardan korunması sağlanmadıkça mümkün olamaz. Gelecek yıllarda özgürlük ve güvenliğin sağlanmasında Eurojust ve diğer kurumların katkısı, tüm AB vatandaşları daha yakından göreceklerdir.

Sonnotlar

¹ European Judicial Co-operation Unit'in kısaltması olan "Eurojust" Kuruluşuna ilişkin Konsey Kararı'nın başlığında olduğu gibi (Council Decision of 28 February 2002 Setting Up EUROJUST With A View To Reinforcing The Fight Against Serious Organized Crime, (2002 / 187/ JHA)) tamamen kısaltılmış haliyle kullanılmaktadır.

² Bu Antlaşmalara örnek olarak, Mahkumların Nakilleri Konusunda Avrupa Konseyi Konvansiyonu'nun Avrupa Toplulukları Üye Ülkeleri Arasında Uygulanmasına İlişkin 25 Mayıs 1987 Tarihli Brüksel Anlaşması ve Avrupa Toplulukları Üye Ülkeleri Arasında Yabancı Ülkelerde Verilen Cezai Mahkumiyet Kararlarının İnfazına İlişkin 13 Kasım 1991 Tarihli Konvansiyon verilebilir.

³ Christine Van den Wyngaert, "Eurojust and European Public Prosecutor" içinde; Niel Warker (Ed), *Europe's Area of Freedom Security and Justice*, Oxford University Press, 2004, s.203.

⁴ Hükümetlerarası Konferans'a Komisyon tarafından kurumsal reform alanında sonradan yapılan katkı ile Topluluğun mali çıkarlarının cezai olarak korunması amacıyla Avrupa Savcılığı kurulması önerildi. "The Criminal Protection Protection of Community's Financial Interests: A European Prosecutor, 29 Eylül 2000, COM (2000) 608.

⁵ Christine Van den Wyngaert, a.g.m. s.205.

⁶ Konsey tarafından 29 Haziran 1998 tarih ve 98/428/JHA sayılı ortak eylemle kurulmuştur. Bkz. ATRG, L 151, 7.7.1998.

⁷ Avrupa Komisyonu'nun İçişleri ve Adalet konularından sorumlu Komiseri Antonio Vitorino ile yapılan söyleşi, Europe, Şubat 2000, Sayı 393, s.34.

⁸ Final Report of Working Group X "Freedom, Security and Justice", CONV 426/02, WG X 14.

⁹ Joannes Thuy, Eurojust – An Overview Background, Structure and Work, 11.10. 2004 tarihinde Eurojust Basın Sözcüsü Joannes Thuy'un Eurojust'ta yaptığı sunum notları.

¹⁰ <http://www.statewatch.org/news/2003/sep/tamp.htm>, erişim tarihi: 28.12.2004.

¹¹ Council Decision on setting up a Eurojust Team, 19 Haziran 2000 (OR.de) 8938/00 Limite, Eurojust 3 Cats 44.

¹² Clive Walker, "Terrorism and Criminal Justice: Past, Present and Future", *Criminal Law Review*, 2004, May, s. 324.

¹³ Initiative of the Portuguese Republic the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Decision setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit, 10356/00, Limite, Eurojust 7, 20.7.00, Initiative of the Portuguese Republic, the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Council Decision setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious organised crime, 10357/00, Limite, Eurojust 8, 20.7.00.

¹⁴ Jörg Monar, "Justice and Home Affairs", içinde; Geoffrey Edwards & Georg Wiessale, *The European Union: Annual Review of the EU 2000/2001*, Blackwell Publishers, Oxford, 2001, s.131.

¹⁵ Aynı görüş için bkz: Ercüment Tezcan, *Avrupa Birliği Hukuku'nda Birey, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 366.*

¹⁶ Statewatch Article: RefNo# 2891, EU: "EUROJUST an EU Public Prosecution System" <http://database.statewatch.org/protected/article.asp?aid=2891>, erişim tarihi ; 28.12.2004.

¹⁷ Jorge Costa, "Eurojust vis-a-vis the European public Prosecutor", içinde, Joanna Apap (Eds), *Justice and Home Affairs in the EU, Liberty and Security Issues after Enlargement*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2004, s.142.

¹⁸ Council Decision of 28 February 2002 Setting Up EUROJUST With A View To Reinforcing The Fight Against Serious Organized Crime, (2002 / 187/ JHA). Bu karar çalışmada kısaca Eurojust'ı Kuran Konsey Kararı olarak adlandırılacaktır.

¹⁹ Jordi Garcia Martinez & Franklin Dehousse, La Coopération Policière et judiciaire Pénale de l'Union Européenne: "Les lents progrès d'un nouveau projet européen" *Studia Diplomatica*, Vol. LV No. 4, 2002. s. 92.

²⁰ Eileen Denza, *The Intergovernmental Pillars of the European Union*, Oxford University Press, New York, 2002, s.253.

²¹ Council Decision on setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit, (2000/799/JHA) OJ L 324, 21/12/2000, s. 2-3.

²² Statewatch article: RefNo# 3169, <http://database.statewatch.org/protected/article.asp?aid=3169>, "Pro-Eurojust Organises Amsterdam Police Raid", *Statewatch Bulletin*, Vol. 12 No. 1 (Jan-Feb 2002).

- ²³ Joannes Thuy, Eurojust – An Overview Background, Structure and Work,
- ²⁴ Council Decision On Setting Up Eurojust With A View To Reinforcing The Fight Against Serious Crime, (2002/187/JHA) OJ L 63, 06/03/2002, s. 1-13.
- ²⁵ Mar Jimone Bulnes, “European Judicial Cooperation in Criminal Matters” *European Law Journal*, C: 9, S: 5 Aralık 2003, s. 621.
- ²⁶ Jordi Garcia Martinez & Franklin Dehousse, a.g.m., s.93.
- ²⁷ Eurojust’ı kuran Konsey Kararı’nın 2. maddesinde heyet anlamına gelen “college” ifadesi yer almaktadır. Bu ifade AB Komisyon’unun üyeleri için de kullanılan bir ifadedir. Komisyon’da olduğu gibi Eurojust’ta da kararlar bir heyet olarak alınmaktadır.
- ²⁸ Christine Van den Wyngaert, a.g.m. s.210.
- ²⁹ Christine Van den Wyngaert, a.g.m. s.210.
- ³⁰ Christine Van den Wyngaert, a.g.m. s.211.
- ³¹ Joannes Thuy, Eurojust – An Overview Background, Structure and Work,
- ³² OJ L 351, 29.12.1998. s.1.
- ³³ Sionaidh Douglas-Scott, “The Rule of Law in the European Union – Putting the Security into the Area of Freedom, Security and Justice”, *European law Review*, 2004, C: 29 S:2, s.238.
- ³⁴ Mar Jimone Bulnes, a.g.m. s. 621.
- ³⁵ Joannes Thuy, Eurojust – An Overview Background, Structure and Work,
- ³⁶ http://www.eurojust.eu.int/police_jud.htm, Erişim tarihi: 25.02.2005.
- ³⁷ Ricardo Passos, “The Expanding Role of the European Parliament”, içinde; *The EU Constitution: The Best Way Forward*, 34th Session Asser Institute Colloquium on European Law, 13-16 October 2004, Conference Reader, s.11.
- ³⁸ Declarations to be annexed to the Final Act of the Intergovernmental Conference and the Final Act (Nihai belge ADDENDUM 2 TO CIG 87/04 REV 2 Brussels, 25 October 2004 CIG 87/04 ADD 2 REV 2
- ³⁹ Judicial Cooperation in Criminal Matters in an Area of Freedom, Security And Justice, www.eliseconsortium.org/article.php?id_article=149, Erişim tarihi: 25.02.2005.
- ⁴⁰ Sionaidh Douglas-Scott, a.g.m., s.221.

⁴¹ Daniel Thym, “The Area of Freedom, Security and Justice in the Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe” Walter Hallstein Institut, WHI - Paper 4/04, 2004, s.10.

⁴² Durmuş Tezcan, *Topluluğun Mali Çıkarlarının Cezai Korunması ve Avrupa Savcılığı Hakkında Yeşil Kitap*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2003, s.96.

⁴³ Sionaidh Douglas-Scott, a.g.m., s. 239.

⁴⁴ Ricardo Passos, a.g.m. s.12.

⁴⁵ Neil Walker, “A Constitutional Odyssey”, içinde; Niel Warker (Ed), *Europe's Area of Freedom Security and Justice*, Oxford University Press, 2004, s.32.

⁴⁶ Sionaidh Douglas-Scott, a.g.m., s. 239.

Kaynakça:

Avrupa Komisyonu'nun İçişleri ve Adalet konularından sorumlu Komiseri Antonio Vitorino ile yapılan söyleşi, *Europe*, Şubat 2000, Sayı 393, s.34.

Bulnes Mar Jimone, “European Judicial Cooperation in Criminal Matters” *European Law Journal*, C: 9, S: 5 Aralık 2003, s. 621.

Costa Jorge, “Eurojust vis-a-vis the European public Prosecutor”, içinde, Joanna Apap (Eds), *Justice and Home Affairs in the EU, Liberty and Security Issues after Enlargement*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2004, s.142.

Council Decision of 28 February 2002 Setting Up EUROJUST With A View To Reinforcing The Fight Against Serious Organized Crime, (2002 / 187/ JHA).

Council Decision on setting up a Eurojust Team, 19 Haziran 2000 (OR.de) 8938/00 Limite, Eurojust 3 Cats 44.

Council Decision on setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit, (2000/799/JHA) OJ L 324, 21/12/2000, s. 2-3.

Council Decision On Setting Up Eurojust With A View To Reinforcing The Fight Against Serious Crime, (2002/187/JHA) OJ L 63, 06/03/2002, s. 1-13.

Declarations to be annexed to the Final Act of the Intergovernmental Conference and the Final Act (Nihai belge ADDENDUM 2 TO CIG 87/04 REV 2 Brussels, 25 October 2004 CIG 87/04 ADD 2 REV 2.

Denza Eileen, *The Intergovernmental Pillars of the European Union*, Oxford University Press, New York, 2002, s.253.

Douglas-Scott Sionaidh, "The Rule of Law in the European Union – Putting the Security into the Area of Freedom, Security and Justice", *European law Review*, 2004, C: 29 S:2, s.238.

Final Report of Working Group X "Freedom, Security and Justice"; CONV 426/02, WG X 14.

<http://www.statewatch.org/news/2003/sep/tamp.htm>, erişim tarihi: 28.12.2004.

Initiative of the Portuguese Republic the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Decision setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit, 10356/00, Limite, Eurojust 7, 20.7.00, Initiative of the Portuguese Republic, the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Council Decision setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious organised crime, 10357/00, Limite, Eurojust 8, 20.7.00.

Judicial Cooperation in Criminal Matters in an Area of Freedom, Security And Justice, www.eliseconsortium.org/article.php3?id_article=149, Erişim tarihi: 25.02.2005.

Martinez Jordi Garcia & Dehousse Franklin., "La Coopération Policière et judiciaire Pénale de l'Union Européenne: Les lents progrès d'un nouveau projet européen" *Studia Diplomatica*, Vol. LV No. 4, 2002. s. 92.

Monar Jörg, "Justice and Home Affairs", içinde; Geoffrey Edwards & Georg Wiessale, *The European Union: Annual Review of the EU 2000/2001*, Blackwell Publishers, Oxford, 2001, s.131.

Passos Ricardo, "The Expanding Role of the European Parliament", içinde; *The EU Constitution: The Best Way Forward*, 34th Session Asser Institute Colloquium on European Law, 13-16 October 2004, Conference Reader, s.11.

Statewatch Article: RefNo# 2891, EU: "EUROJUST an EU Public Prosecution System" <http://database.statewatch.org/protected/article.asp?aid=2891>, erişim tarihi ; 28.12.2004.

Statewatch article: RefNo# 3169, <http://database.statewatch.org/protected/article.asp?aid=3169>, "Pro-Eurojust Organises Amsterdam Police Raid", Statewatch Bulletin, Vol. 12 No. 1 (Jan-Feb 2002).

Tezcan Durmuş, *Topluluğun Mali Çıkarlarının Cezai Korunması ve Avrupa Savcılığı Hakkında Yeşil Kitap*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2003, s.96.

Tezcan Ercüment, *Avrupa Birliği Hukuku'nda Birey*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 366.

The Criminal Protection Protection of Community's Financial Interests: A European Prosecutor, 29 Eylül 2000, COM (2000) 608.

Thuy Joannes, Eurojust – An Overview Background, Structure and Work, 11.10. 2004 tarihinde Eurojust Basın Sözcüsü Joannes Thuy'un Eurojust'ta yaptığı sunum notları.

Thym Daniel, "The Area of Freedom, Security and Justice in the Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe" Walter Hallstein Institut, WHI - Paper 4/04, 2004, s.10.

Van den Wyngaert Christine, "Eurojust and European Public Prosecutor" içinde; Niel Warker (Ed), *Europe's Area of Freedom Security and Justice*, Oxford University Press, 2004, s.203.

Walker Clive, "Terrorism and Criminal Justice: Past, Present and Future", *Criminal Law Review*, 2004, May, s. 324.

Neil Walker, "A Constitutional Odyssey", içinde; Niel Warker (Ed), *Europe's Area of Freedom Security and Justice*, Oxford University Press, 2004, s.32